

Empescada, empescar, V. pescar (PEIX) *Empes-tador, empestar, empestat*, V. pesta *Empestellar*, V. pestell *Empesternar*, format sobre *empestar* per contaminació d'enllejerner (enllejrenar, LLEFRE), aixaferner i un enfarnar (< enfarinar) que ha existit al costat d'enfarnosar (AlcM, citat de Flos. medic.) *Empetiſferar, -rat*, V. pesta *Empetar*, V. empatar *Empetitiment, empetitir*, V. petit *Empetrar*, V. im-petrar *Empetxinar*, V. petxina

Empiatxar, deformació pintoresca, usual en alguna ciutat portuària, no m'empiatxa, de l'it. non mi piace, alterat per semi-bilingües com si fos no m'in-piace *Empicarolat, empiconat*, V. picar *Empiema, em-piesi*, V. pus

Empifardar, combinació d'afartar amb *empipar* (PIPA), que havia significat també 'atipar'; probablement es partí de *fart* amb *empifat*, d'on *empifart*, i se'n va derivar després el verb.

Empignar, V. empinar *Empigirir*, V. pigre (PERE-SA) *Empilada, empilar*, V. pila *Empilornar*: hi cntren en combinació *emborniar* (acc. § 3 d'AlcM o un equivalent dialectal oc.) que tingué el sentit del fr. ivrogne EBRIONIA, i *empipar/empifardar*; d'on també *empillocar-se* (Dfa.) en el qual entra *empiocar-se*.

EMPINAR, mot només popular a Mallorca, Menorca i Val., certament castellanisme, a penes documentat abans de les poesies de MAguiló, si bé aquest n'assenyala una aparició mallorquina el 1700: es tracta d'un castellanisme hípic que prengué peu en qualitat de tal, a les Illes només i al P. Val.; fou sempre rebutjat en el Princ. (si no és com a expressió pintoresca de bevedors) (és en realitat abusiu donar or. i occid. *empinà, emp-*, com fa AlcM); mentre que en cast. i port. és un mot general i de la llengua de sempre [Ss. xiv i xv]. Veg. DCEC, s. v., i en particular, pel que fa al català (*empinat* i *empinnat* amb acc. secundària), la nota 2. No s'ha de confondre dins aquest grup el motrellà *empinent* 'rost', que com l'arà-nès *pinent*,¹ id. és descendent popular de PENDENTEM amb ND canviat normalment en -n- segons la fonètica.²

¹ Amb una i com la de *tinent, vinent, sirvent, miren-t* (MERENTEM). Una -n- intervocàlica en gascó pressuposa necessàriament -ND- car la -N- es perd entre vocals, mentre que tot porta a creure que el verb castellà *empinarsé* és derivat de PINUS, tal com el nostre *alzinar-se* és derivat d'alzina. — ² De-gué haver-hi també un *penent* en altre temps en algunes comarques del Principat, avui conservat esporàdicament com a NL, amb paper substantiu i dissimilació ulterior de -n- en -r-: Serra de *Perent-Rost*, entre Arenys de Munt i Vallgorguina.

Empinjollat, V. penjat *Empinnat*, V. empinar *Empinyar, empinyocar, empinyolar*, V. pinya i pinyol (PI) *Empiocar, empiocat*, V. pioc *Empipador, em-pipament, empipar, -pat, empípol*, V. pipa *Empireuma, empireumàtic, empiri, empireo*, V. piro-

EMPIRIC, pres del ll. *empiricus*, i aquest, del gr.

ἐμπειρικός 'que es guia per l'experiència', derivat de *πέιρα* 'prova, experiència, temptativa'. □ 1.ª doc.: 1695.

En el dicc. de Lacav.: «*empirich, metge de sola experiència --- medicus empiricen exercens --- nuda curans experientia; la art dels metges empirichs ---*».

DERIV.: *Empirisme*.

Empirreuma, V. *empireuma* (PIRO-) *Empisar, empisonat*, V. pis *Empissarrar*, V. pissarra *Empistar, -tat*, de *entestat, -tit* (TENDIR) × *empinat*

Empit (la distinció gràfica que es proposa entre això i *ampit* és, amb caràcter bàsic i històric, entera-ment artificiosa i potser caldria estudiar millor si és verament útil, practicable i no influïda per calcs del castellà), *empitada, empitarrament, empitarrar, -rrat*, V. pit *Empitjolar*, V. pitjola (PEU) *Empitjora-ment, empitjorar*, V. pitjor *Empitrada, empitrament, empitrar, -trat, empitrolar*, V. pit *Empitxolar*, V. pitxola (PEU) *Empiulador, empiulament, empiu-lar, empiulat*, V. piula *Empixonament, empixonar, -xonat, empixumada*, V. pixar

Emplaçament, emplaçar, V. plaça; en JRoig, *Spill*, 334, deu ser errònia la interpretació 'citar a judici' admesa per AlcM, car hauria de ser un castellanisme (cosa andàlma en aquest text), i el cast. *emplazar* és 'donar un termini' i no pas 'acusar', majorment havent tingut sempre -z- sonora el castellà *plazo* i *emplazar* (PLACITUM > *plazdo*) fins al S. XVI inclusivament, mentre que en el XV encara no hi ha *apitxat* valencià; el sentit ha de ser 'he vist com un marit exposava a la vergonya la muller, en una plaça o carrer, acusant-la d'adulteri'.

Emplaſonar, V. plaſó *Emplantar, emplantillar, -llat*, V. planta *Emplanxada, emplanxar*, V. planxa

EMPLASTRE, pres del ll. *emplastrum*, i aquest, del gr. *ἐμπλαστρον* id. derivat de *ἐμπλάττω* 'jo modelo (damunt alguna cosa)', el qual ho és de *πλάττω* 'jo pasto, fenyó, modelo'. □ 1.ª doc.: fi S. XIII.

Ja repetidament en Lull i tant en la forma *em-plastre* com *empastre*. El DAg. i AlcM donen cites medievals de l'una i l'altra (*emplastre* en el *Cartoixà* de R. de Corella). De la idea de 'medicina aplicada grosserament' es passava a 'mala passada, mala acció' (definició imperfecta en AlcM, § 3): «son senyor rey / propi marit, / mig mort al lit: / emmetzinat / e feti-llat, / segons se deya; / altre tal feya / a sos fillas-tres, / e mals *empastes* / contra sa nora», «yo pro-vehí / e l'arrehí: / perles, rubins, / velluts, cetins, / conduyts, marts, vays / --- / Arrunçà -l nas, / --- ab gran menyspreu: / --- —Hi fall faldetes! / Tot par robetes / de criatura! / Falsa costura / --- / —Diu mal del sastre; / sofrí <Pres. Ind. 1> l'*empastre*, / no li dich res», JRoig (*Spill*, 1360; 2090) (cf. el com. de Chabàs, que confirma aquest ús d'*empastre* encara viu a València).

Accs. secundàries: «*emplastre*: dita i feta torpe o dissortada» (EValor, c. 1950). OPou entre les «medicines»: «--- ventoses; *emplastre* o *empastra*: cataplas-